

Lợi ích và hạn chế trong giảng dạy trực tuyến các Môn Lý luận Chính trị

Luu Đình Vinh*

*TS. Trường Đại học Luật TP.HCM

Received: 2/5/2024; Accepted: 15/5/2024; Published: 25/5/2024

Abstract: Online teaching is gradually becoming an important and popular trend in education in Vietnam and around the world. In Vietnam, Political Theory subjects, with their purely theoretical characteristics, are used by universities to test and deploy teaching using online tools. The process of teaching Political Theory subjects in recent times has clarified the important roles of online tools. However, there have also been limitations that hinder and inhibit the application process, as well as the effectiveness of online tools in teaching Political Theory subjects. Identify limitations in order to provide solutions to overcome them, making online tools an effective tool besides traditional teaching methods in political theory education today.

Keywords: Online teaching, teaching political theory, political education

1. Đặt vấn đề

Trong đại dịch Covid 19, giảng dạy trực tuyến (GDĐT) trở thành công cụ hữu hiệu và duy nhất của giáo dục các cấp, từ phổ thông đến sau đại học. Sau đại dịch, tính hiệu quả của GDĐT tiếp tục được phát huy, trở thành một công cụ và phương pháp giảng dạy, học tập quan trọng trong hệ thống giáo dục quốc dân, không chỉ ở Việt Nam mà cả các nước trên thế giới. Thêm vào đó, ngày 18 tháng 3 năm 2021, Bộ giáo dục và đào tạo ban hành thông tư số 08/2021/TT-BGDĐT cho phép GDĐT tối đa là 30% chương trình đào tạo (Bộ Giáo dục và đào tạo, 2021). Chính vì vậy, đào tạo trực tuyến đã có cơ sở pháp lý và thực sự trở thành một phương pháp, công cụ giảng dạy phổ biến trong các trường đại học ở Việt Nam. Năm được xu thế và tính pháp lý của nó, nhiều trường đại học đã có chương trình triển khai giảng dạy và học tập trực tuyến khác nhau, tùy theo nhận thức về GDĐT của mỗi trường. Trong đó, những môn học được các trường hướng tới, dùng làm nội dung để GDĐT thường là các môn lý thuyết và nằm nhiều ở chương trình đại cương. Chính vì vậy, các môn giáo dục Lý luận chính trị, gồm 5 môn là Triết học Mác - Lênin, Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam, Tư tưởng Hồ Chí Minh, Kinh tế chính trị Mác - Lênin và Chủ nghĩa xã hội khoa học, trở thành một trong những môn học mà SV phải tiếp cận bằng công cụ GDĐT toàn bộ hoặc một phần, với nhiều hình thức trực tuyến khác nhau, ở phần lớn các trường. Trong quá trình GDĐT các môn Lý luận chính trị, bên cạnh tính hiệu quả thể hiện một phương pháp, công cụ giáo dục và học tập mới, hiện đại, gắn liền với cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư và chương trình chuyển

đổi số quốc gia ở Việt Nam, cũng đã xuất hiện những hạn chế mang tính hệ thống, cần được chỉ ra và giải quyết để GDĐT, đặc biệt là GDĐT các môn Lý luận chính trị có thể phát huy hết khả năng của nó, cũng như đáp ứng được mục đích, yêu cầu của môn học.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Lợi ích của GDĐT đối với các môn Lý luận chính trị

Một là, giáo dục lý luận chính trị bằng phương pháp, công cụ trực tuyến mở rộng cơ hội tiếp cận tri thức, bài giảng với không gian và thời gian khác nhau. Các môn lý luận chính trị có đặc thù là được giáo dục ở tất cả các bậc học, từ trung học chuyên nghiệp cho đến các bậc học sau đại học. Đối tượng giảng dạy đa dạng: vừa học vừa làm, văn bằng hai, chính qui... Giảng dạy lý luận chính trị bằng hình thức trực tuyến: Đối với đối tượng vừa học vừa làm: cho phép cân bằng hiệu quả giữa công việc và học tập; cho phép sắp xếp các khóa học phù hợp với lịch trình làm việc. Đối với đối tượng là SV: có cơ hội học theo tốc độ của riêng mình, xem lại tài liệu và tập trung nhiều hơn vào lĩnh vực yêu thích. Khả năng này đáp ứng sở thích và phong cách học tập khác nhau của những đối tượng khác nhau.

Hai là, phương pháp, công cụ GDĐT mở ra cơ hội tiếp cận với nhiều nội dung với những cách trình bày, cách thuyết giảng khác nhau. Các môn giáo dục chính trị ở bậc đại học có đặc thù là chịu sự ảnh hưởng rất lớn từ phương pháp truyền giảng của giảng viên. Mỗi một giảng viên hoặc giữa các giảng viên sẽ có những phương pháp, cách trình bày nội dung bài giảng khác nhau với những đối tượng khác nhau. Với việc bài giảng có thể được thể hiện thành những video clip, do

những giảng viên khác nhau trình bày, SV có sự lựa chọn và dễ dàng tiếp cận với những giảng viên yêu thích, có cách giảng dạy phù hợp, lôi cuốn thông qua việc lựa chọn các video clip khác nhau. Qua đó, tạo sự hứng thú trong học tập cũng như tiếp thu bài giảng tốt hơn. Không những thế, với phương pháp, công cụ trực tuyến, các ứng dụng dạy học, giảng viên có thể kiểm soát thời lượng tự học theo quy định của mỗi SV bằng cách cho những bài tập liên quan hoặc mở rộng đối với nội dung trên lớp. Từ đó, SV bắt buộc phải tìm kiếm, đọc và thu thập thêm nhiều tài liệu ngoài giáo trình giải quyết những bài tập trên các ứng dụng khi ở nhà, giúp tăng số giờ thực học ngoài nhà trường của mỗi SV.

Ba là, phương pháp, công cụ GDTT thông qua các hệ thống phần mềm giảng dạy giúp SV rèn luyện được tính kỷ luật trong học tập. Giờ học tập có thể linh động, nhưng giờ rèn luyện thường cố định và có tính bắt buộc nên SV phải có sự quản lý thời gian tốt, xác định những mục tiêu ưu tiên và hoàn thành nhiệm vụ đúng hạn. Bên cạnh đó, học tập trực tuyến đối với các môn lý luận chính trị, với tính đặc thù của nó, đòi hỏi SV phải rèn luyện khả năng tập trung cao, kiên nhẫn theo dõi bài giảng, tham gia thảo luận và hoàn thành bài tập. Học tập trực tuyến mặc dù không tham gia trực tiếp, nhưng vẫn phải tham gia vào các nhóm thảo luận, các nhóm làm bài tập, đòi hỏi SV phải rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm, kỹ năng làm việc từ xa. Tính kỷ luật là kỹ năng quan trọng để SV hoàn thành khóa học cũng như là hành trang quan trọng khi ra trường.

Bốn là, với đặc thù là môn học lý thuyết, tính “ứng dụng gần” chưa được biểu hiện ngay, giáo dục các môn Lý luận chính trị bằng phương pháp, công cụ trực tuyến, trong điều kiện bình thường, giúp giảm thời gian đến lớp của SV, tăng thời lượng học tập trực tiếp các môn chuyên ngành và tăng thời lượng thực hành. Điều này phản ánh đúng nhu cầu thực tế của thị trường lao động và của sự phát triển công nghệ giáo dục, không chỉ ở Việt Nam mà còn trên thế giới. Tăng thời lượng thực hành, đặc biệt ở những trường đại học đào tạo theo xu hướng thực hành trở thành một yêu cầu cấp thiết. Đã có nhiều nghiên cứu trên thế giới về yêu cầu rút ngắn khoảng cách giữa lý thuyết và thực hành, không chỉ ở các môn lý luận chính trị mà cả ở những môn học khác trong chương trình giáo dục đại học. Tại UAE, theo nghiên cứu đã chỉ ra: khoảng cách giữa lý thuyết và thực hành nói chung là một trở ngại cần phải được điều chỉnh (Ahmad Saifan, tgc, 2021). Hoặc theo tác giả Wendy Gardiner: “khoảng cách giữa lý thuyết và thực hành ngày càng trở nên rõ ràng, phản ánh một vấn đề lâu năm trong đào tạo giáo

viên” (Wendy Gardiner và Diane Salmon, nd). Do đó, đối với môn học thuần lý thuyết như các môn Lý luận chính trị sẽ là đối tượng để các trường giảm số giờ lý thuyết và dùng thời gian giảm đó để tăng số giờ thực hành cho SV ở các môn học chuyên ngành.

2.2. Hạn chế chủ yếu trong giảng dạy các môn Lý luận chính trị bằng phương pháp, công cụ trực tuyến

Thứ nhất, giảng dạy các môn lý luận chính trị ở trường đại học có tính đặc thù, phụ thuộc rất lớn vào giảng viên và môi trường học tập.

Thứ hai, môi trường học tập thường bị xao nhãng, khó tập trung.

Thứ ba, trong tình hình thực tế của giảng dạy các môn lý luận chính trị bằng phương pháp, công cụ trực tuyến hiện nay, các vấn đề về cơ sở hạ tầng thiết bị đầu cuối chính là một hạn chế quan trọng.

2.3. Một số giải pháp khắc phục hạn chế trong GDTT các môn Lý luận chính trị

Thứ nhất, cần xây dựng văn hóa giảng dạy và học tập trực tuyến. Lớp học trực tuyến cũng chính là lớp học thực thụ, thể hiện rõ sự trao đổi và tiếp nhận tri thức với nhiều đối tượng có hoàn cảnh sống khác nhau. Do đó, cần có bộ quy chuẩn với những nội dung cụ thể, rõ ràng nhằm điều chỉnh hành vi của người dạy và người học trong khi tham gia lớp học. Đối với giảng viên, khi tham gia GDTT, đặc biệt là đối với các môn Lý luận chính trị, phải nghiêm chỉnh trong mọi hành động, cử chỉ, tác phong và lời nói..., phải bao quát, điều khiển được lớp học như đang giảng dạy trực tiếp, thậm chí, phải có ý thức quan tâm đến mỗi SV bằng việc thiết lập và thực hiện nghiêm chỉnh các quy định của lớp, thường xuyên sử dụng các phương pháp vấn đáp, giao bài tập nhỏ, hoặc các ứng dụng công nghệ... Đối với SV, cần tuân thủ các quy định do giảng viên đề ra, trang phục nghiêm chỉnh, tác phong nghiêm túc trong học tập kể cả khi học tập tại nhà. Chủ động giao tiếp trên công cụ trực tuyến với thầy cô và các bạn SV khác trong lớp, tham gia các hoạt động chung, có ý thức xem bản thân là một phần quan trọng của lớp, tạo dựng môi trường học tập thân thiện, tích cực. Qua đó, góp phần giải quyết vấn đề tâm lý lạc lõng, cô đơn khi học tập trực tuyến.

Thứ hai, cần có sự chủ động trong lựa chọn nơi học tập hoặc GDTT. Đây là điều tưởng chừng như không quan trọng, nhưng lại giữ vai trò cần thiết cho sự thành công của một buổi học. Mỗi người sẽ có những không gian học tập và làm việc khác nhau, tùy vào sở thích, khả năng và điều kiện. Tuy nhiên, một không gian học tập trên công cụ trực tuyến đối với các môn Lý luận chính trị hiệu quả phải là một không gian giúp SV tập trung hoàn toàn, không bị ảnh hưởng bởi tiếng ồn, bởi

những hoạt động sống của môi trường xung quanh, kích thích khả năng ghi nhớ, tạo tâm lý tích cực và sự hứng thú trong học tập. Do đó, về phía nhà trường: cần phải xây dựng những khu, phòng học tập trực tuyến vừa có tính tập trung vừa có tính riêng biệt, trang bị đầy đủ các thiết bị cần thiết để giúp giảng viên, SV học tập và giảng dạy. Về phía SV: Phải khám phá được bản thân để biết bản thân muốn gì?, thích gì? và phù hợp với những điều kiện cụ thể nào?, để có những sự lựa chọn nơi học tập phù hợp. Vì nơi học tập có khả năng kích thích hoặc kìm hãm sự yêu thích học tập của SV. Đôi lúc, SV cũng phải có ý thức vượt qua khó khăn về nơi học tập để hoàn thành nhiệm vụ của bản thân. Về phía giảng viên, phải luôn giữ ý thức nghiêm túc trong nghề nghiệp khi GDĐT, tôn trọng người học và tôn trọng nghề nghiệp của bản thân thông qua việc lựa chọn nơi GDĐT. Một không gian phù hợp sẽ góp phần quan trọng cho buổi lên lớp trực tuyến. Một điều quan trọng nữa là, một không gian phù hợp sẽ giải quyết được những vấn đề liên quan đến sức khỏe của người dạy và học. Các vấn đề về ánh sáng, về không gian vận động tại chỗ cũng có thể được giải quyết nếu có nơi học tập phù hợp.

Thứ ba, đầu tư hạ tầng thiết bị và đa dạng nguồn tài liệu cho quá trình dạy và học trực tuyến các môn lý luận chính trị. Do đặc thù là môn học vừa có chất khoa học và vừa có tính đảng của các môn Lý luận chính trị, nguồn tài liệu học tập cần phải phong phú, được chọn lọc chính chu, cẩn thận, chính thống thể hiện dưới nhiều hình thức như sách, video clip, bài phỏng vấn, sơ đồ tư duy, tranh ảnh..., tất cả phải được số hóa trên thư viện dùng chung, dễ tiếp cận và miễn phí đối với SV của trường. Bên cạnh đó, đối với nhà trường: cần phải xây dựng những ứng dụng giảng dạy dễ tiếp cận và đầy đủ các chức năng của quá trình học tập trực tuyến. Xây dựng hệ thống bài giảng video clip đa dạng với nhiều giảng viên tham gia một bài học giúp SV có sự lựa chọn trong quá trình học tập. Hệ thống lưu trữ, đặc biệt là bảo mật phải được xem trọng với những quy định chặt chẽ, cập nhật thường xuyên. Cần thiết phải có hệ thống máy tính bàn được đặt ở những nơi công cộng như thư viện, khu học chung được kết nối mạng nhằm hỗ trợ những SV chưa đủ điều kiện trang bị các thiết bị cần thiết cho việc học trực tuyến.

Thứ tư, kiểm tra đánh giá. Nhà trường cần phải có bộ phận thanh kiểm tra các hoạt động giảng dạy và học tập trên công cụ trực tuyến. Chuẩn và luật hóa các yêu cầu có tính bắt buộc người dạy và người học phải thực hiện trên các công cụ trực tuyến. Kiểm soát các hoạt động của người dạy và học một cách khoa học và

đầy đủ. Xem việc tạo dựng và thực hiện đầy đủ các yêu cầu môn học trên hệ thống, công cụ trực tuyến là điều kiện để đánh giá, kết thúc khóa học. Cần thiết cũng phải có những so sánh đánh giá quá trình thiết lập bài giảng trực tuyến của mỗi giảng viên. Qua đó có những động viên, khuyến khích phù hợp, thúc đẩy sự sáng tạo trong giảng dạy các môn lý luận chính trị trên nền tảng công nghệ trực tuyến.

3. Kết luận

Sử dụng các công cụ trực tuyến để giảng dạy các môn lý luận chính trị là yêu cầu có tính khách quan, đáp ứng nhiệm vụ chuyên đổi số Quốc gia và hội nhập quốc tế. Nó có vai trò to lớn trong việc rút ngắn thời gian, tạo sự thuận lợi về không gian học tập và cung cấp nguồn tài liệu học tập phong phú, đa dạng cho quá trình lĩnh hội hệ thống tri thức có tính chất lý luận và trừu tượng. Tuy nhiên, quá trình học tập các môn lý luận chính trị cũng có những hạn chế, cản trở quá trình học tập và giảng dạy. Trong đó, ảnh hưởng về thể chất và tinh thần của người dạy và học là quan trọng nhất. Chính vì vậy, cần tìm ra những giải pháp để khắc phục những hạn chế là nhiệm vụ quan trọng của các cấp quản lý tại các trường Đại học hiện nay. Các giải pháp cần được thực hiện một cách linh động dựa trên những điều kiện lịch sử cụ thể của từng trường, từng thời điểm. Đặc biệt, xây dựng các quy chế, quy định, cũng như tạo dựng văn hóa – văn minh trong học tập trực tuyến, đảm bảo an ninh thông tin được xem là những giải pháp cần được thực hiện ngay nhằm đưa công cụ trực tuyến trở thành một trong những công cụ hữu hiệu quan trọng để giáo dục lý luận chính trị, giáo dục tinh thần yêu nước và đa dạng hóa phương thức giáo dục ở Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

1. Abdull Assyaqireen Abdull Mutalib và tgc. (2022, 7 03). *Solutions to bridge the theory-practice gap in nursing education in the UAE: a qualitative study*. Được truy lục từ BMC Part of Springer Nature: <https://bmcmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12909-022-03579-1>
2. Ahmad Saifan, tgc. (2021, 9 13). *Solutions to bridge the theory-practice gap in nursing education in the UAE: a qualitative study*. Được truy lục từ BMC Medical Education: <https://bmcmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12909-021-02919-x>
3. Amrita Balram. (2020, 4 20). *How online learning can affect student health*. Được truy lục từ The Johns Hopkins News - Letters: <https://www.jhunewsletter.com/article/2020/04/how-online-learning-can-affect-student-health>